

Uftseweg 4 te Gendringen

rapport 2553

Gendringen – Uiftseweg 4 (Gemeente Oude IJsselstreek)

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

R. de Leeuwe

Colofon

ADC Rapport 2553

Gendringen – Uiftseweg 4 (gemeente Oude IJsselstreek),
Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

R. de Leeuwe
Met een bijdrage van J.M. Brijker

In opdracht van: Gemeente Oude IJsselstreek
Toetsing: M. Kocken, regionaal archeoloog Regio Achterhoek

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, januari 2011

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie: N.M. Prangma

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'N.M. Prangma', with a long horizontal line extending to the right.

ISBN 978-94-6064-544-0

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033 299 8181
Fax 033 299 8180
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding (R. de Leeuwe)	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Vooronderzoek	7
1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	8
1.4 Opzet van het rapport	8
2 Methoden (R. de Leeuwe)	9
3 Resultaten	10
3.1 Fysisch geografisch onderzoek (J.M. Brijker)	10
3.2 Sporen en structuren (R. de Leeuwe)	11
3.3 Vondstmateriaal	13
4 Synthese (R. de Leeuwe)	14
4.1 Algemeen	14
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	14
5 Waardering en selectieadvies (R. de Leeuwe)	15
5.1 Waardering van de vindplaats	15
5.2 Selectieadvies	15
Literatuur	16
Lijst van afbeeldingen	16
Lijst van tabellen	16
Bijlage I Sporenlijst	17
Bijlage II Vlaktekeningen (sleuven met sporen)	18
Verklarende woordenlijst	20
Afkortingen in de database	21

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Gelderland
Gemeente:	Oude IJsselstreek
Plaats:	Gendringen
Toponiem:	Uiftseweg 4
Kaartblad:	41C 218.401/442.412
Coördinaten:	218.401/442.339 218.485/442.331 218.496/442.401
Projectverantwoordelijke:	R. de Leeuwe
Bevoegde overheid:	Gemeente Oude IJsselstreek
Deskundige namens de bevoegde overheid:	M. Kocken (regionaal archeoloog Regio Achterhoek)
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	42551
ADC-projectcode:	4120762
Complex en ABR codering:	IPER (percelering/verkaveling)
Periode(n):	NVT
KNA versie:	3.2
Geomorfologische context:	Terras/riviervlakte
NAP hoogte maaiveld:	+14,60 m NAP
Maximale diepte onderzoek:	+13,30 m NAP
Uitvoering van het veldwerk:	30-31 augustus 2010
Beheer en plaats documentatie:	Depot voor Bodenvondsten Provincie Gelderland
e-depot link:	http://persistent-identificer.nl/?identificer=urn:nbn:nl:ui:13-tye-7ce

Samenvatting

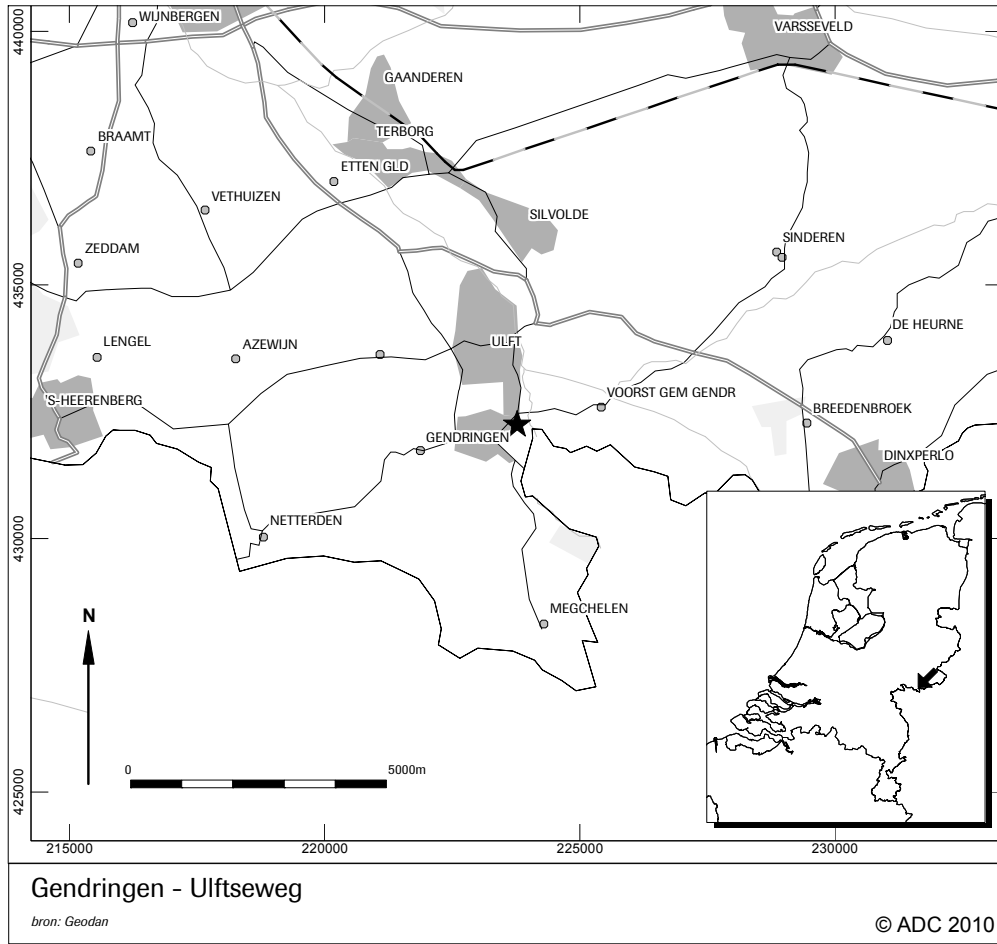
In verband met toekomstige ontwikkelingen in het plangebied aan de Ulftseweg 4 in Gendringen, is archeologische onderzoek uitgevoerd. Bouwwerkzaamheden zouden eventueel aanwezige archeologische resten in de bodem ernstig kunnen verstoren. Na een bureauonderzoek en een verkennend veldonderzoek in de vorm van boringen, is besloten om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. De eerdere vooronderzoeken hebben uitgewezen dat de bodem onverstoord was en vondsten en sporen uit alle perioden waren mogelijk (zie tabel 1).

Het proefsleuvenonderzoek aan de de Ulftseweg 4 in Gendringen heeft uitgewezen dat zich binnen het plangebied geen archeologische vondsten bevinden. De enige aantoonbare archeologische sporen die bij het onderzoek zijn aangetroffen, zijn karrensporen. Op basis van de resultaten van het archeologisch onderzoek adviseert ADC ArcheoProjecten de bevoegde overheid het gebied, gelegen aan de Ulftseweg (naast nummer 4) in Gendringen, vrij te geven voor verdere ontwikkeling. Het proefsleuvenonderzoek heeft in voldoende mate antwoorden geleverd op de in het PvE gestelde vragen en niet voldoende archeologische resten opgeleverd om vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving te rechtvaardigen.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Nieuwe tijd C	1850 - heden
Nieuwe tijd B	1650 - 1850 na Chr.
Nieuwe tijd A	1500 - 1650 na Chr.
Middeleeuwen:	450 - 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen B / Late Middeleeuwen	1250 - 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen A / Volle Middeleeuwen	1050 - 1250 na Chr.
Vroege Middeleeuwen D / Ottoonse periode	900 - 1050 na Chr.
Vroege Middeleeuwen C / Karolingische tijd	725 - 900 na Chr.
Vroege Middeleeuwen B / Merovingische tijd	525 - 725 na Chr.
Vroege Middeleeuwen A / Volksverhuizingstijd	450 - 525 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. - 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 - 12 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000-800 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 - 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 - 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 - 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied.

1 Inleiding

(R. de Leeuwe)

1.1 Algemeen

In opdracht van de gemeente Oude IJsselstreek heeft ADC ArcheoProjecten een Inventariserend Veldonderzoek (IVO-p) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd voor het plangebied Ulftseweg 4 te Gendringen (afb. 1). In het plangebied zal een kinderboerderij en mogelijk een klimtoren en een kabelbaan worden gebouwd. Vooronderzoek heeft aangetoond dat zich op deze locatie mogelijk archeologische resten vanaf de prehistorie tot en met de Nieuwe tijd bevinden (zie tabel 1). De voorgenomen bouwplannen zullen deze resten vernietigen of ernstig beschadigen.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 8100 m² en is momenteel in gebruik als (braakliggend) grasland. Na het vooronderzoek is 3500 m² vrijgegeven. Het onderzoeksgebied van het onderhavige onderzoek betreft de resterende 4600 m². Het gebied ligt aan de oostzijde van Gendringen en wordt aan de zuidkant begrensd door huizen.

Het door middel van proefsleuven onderzochte oppervlak bedraagt 457 m²: zes sleuven van 75 m² en een kleine uitbreiding van 7 m² bij sleuf 3.

Het veldwerk is uitgevoerd op 30 en 31 augustus 2010. In die periode zijn de proefsleuven aangelegd en onderzocht conform het Programma van Eisen (PvE), dat door C. Koopstra van ARC BV is opgesteld.¹ Dit ontwerp is goedgekeurd door dhr. F. Kroesen (gemeente Oude IJsselstreek) en getoetst door dhr. M. Kocken (regio Achterhoek). De bijbehorende documentatie die tijdens het IVO-p is verzameld, wordt gedeponeerd in het Depot voor Bodemvondsten Provincie Gelderland.

Het veldteam bestond uit de volgende personen: R. de Leeuwe (projectverantwoordelijke en medior veldarcheoloog), R. Halverstad (junior veldarcheoloog), J. Kerpentier-McDonald (senior veldtechnicus) en Pieter (kraanmachinist van de firma Van Basten.). De bij dit project betrokken fysisch geograaf was J.M. Brijker en de senior archeoloog N. Prangma. Controle en coördinatie van de documentatie is uitgevoerd door J.W. Beestman.

1.2 Vooronderzoek

In verband met toekomstige ontwikkelingen in het plangebied aan de Ulftseweg nummer 4 in Gendringen zijn archeologische inventarisaties in het onderzoeksgebied uitgevoerd in 2009 en 2010. In eerste instantie in de vorm van een bureauonderzoek en in 2010 gevolgd door een verkennend veldonderzoek in de vorm van boringen. Het bureauonderzoek is uitgevoerd door E.M. ten Broeke van Econsultancy en het booronderzoek is uitgevoerd door W.J.F. Thijs en E.M. ten Broeke van ARC BV.²

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied in het begin van de 19^e eeuw vermoedelijk woeste grond was, op basis van het ontbreken van een verkavelingspatroon in de directe omgeving van het plangebied. Vanaf het einde van de 19^e eeuw tot aan de jaren '20 van de 20^e eeuw heeft door het plangebied een noordzuid-georiënteerd (voet)pad gelopen. Vervolgens is het gebied ontgonnen en heeft verkaveling plaatsgevonden. Het plangebied is tot op heden in gebruik geweest als weiland.

Bij het booronderzoek in 2010 zijn negen boringen gezet binnen het plangebied. In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het booronderzoek heeft zich voornamelijk gericht op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden en niet zo zeer op het onderzoeken op de aanwezigheid van archeologische vondsten en/of sporen. Op basis van de middelhoge archeologische trefkans en het onverstoorte bodemprofiel adviseerde ARC dat een vervolgonderzoek noodzakelijk was in een deel van het plangebied, om te bepalen of sprake is van een archeologische vindplaats.

¹ Koopstra 2010.

² Ten Broeke 2009, Thijs & Ten Broeke 2010.

1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Het IVO in de vorm van proefsleuven heeft tot doel de aard, omvang en kwaliteit (gaafheid en conservering) vast te stellen van de vindplaats(en) in het gebied om te komen tot een definitief oordeel over de behoudenswaardigheid ervan. Daarnaast moeten gegevens verkregen worden om hetzij verder archeologisch onderzoek mogelijk te maken, hetzij adequate maatregelen voor behoud en beheer te kunnen treffen.

In het PvE zijn verschillende onderzoeksvragen gesteld. Deze worden in dit rapport beantwoord op basis van hetgeen in de proefsleuven is aangetroffen. De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE gesteld:

1. In welke mate is het gebied verstoord?
2. Wat is de geologische/bodemkundige opbouw?
3. Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?
4. Uit welke periode(n) dateren de sporen?
5. Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?
6. Is er een relatie te leggen tussen de archeologische vondsten en sporen?
7. Wat is de relatie van vondsten en sporen met de eerder aangetroffen vondsten en sporen in de omgeving?
8. Is er sprake van verschillende bewoningsfasen?
9. Wat is de relatie tussen de aangetroffen sporen/structuren en het omliggende landschap?
10. Welke vindplaatstypen zijn er aangetroffen?
11. Zijn de aangetroffen vindplaatsen behoudenswaardig?

1.4 Opzet van het rapport

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.2 -specificatie VS05). In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, waarna de eerste conclusies volgen. Dit onderzoek vormt geen eindstation, maar de basis van waaruit verder synthetiserend onderzoek kan plaatsvinden.

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk volgt een omschrijving van de onderzoeksmethoden in hoofdstuk 2. Vervolgens zullen de verschillende deelonderzoeken aan de orde komen. De auteurs staan telkens bij de betreffende hoofdstukken vermeld. Allereerst wordt de fysisch geografische opbouw van de bodem binnen het plangebied uitgelegd. Daarna worden de tijdens het proefsleuvenonderzoek aangetroffen archeologische sporen en vondsten beschreven. Afgesloten wordt met de synthese en de beantwoording van de onderzoeksvragen, waarop de waardering van de vindplaats en het selectieadvies zijn gebaseerd.

2 Methoden

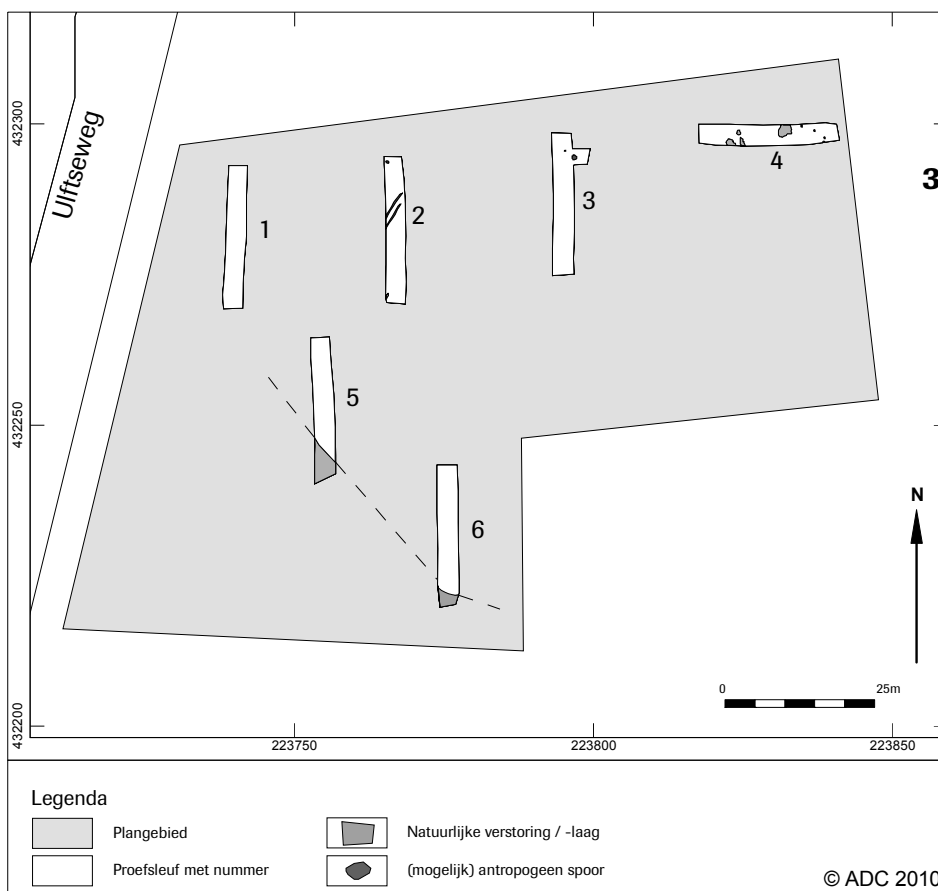
(R. de Leeuwe)

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 3.2 en het PvE.³ Tijdens het IVO zijn zes proefsleuven aangelegd, conform het PvE met een lengte van 25 m en een breedte van 3 m (zie tabel 2 en afb. 2).

Tabel 2. Overzicht van aangelegde vlakken, profielen en sporen.

sleuf	oppervlak (m2)	profielen	sporen
1	75	1	0
2	75	1	4
3	82	3	2
4	75	1	0
5	75	1	0
6	75	1	0
Totaal	457	8	6

De vlakken zijn machinaal aangelegd, zonder schaafbak, omdat zonder het gebruik hiervan het vlak goed te lezen was. Tijdens de aanleg van het vlak zijn vondsten –indien aanwezig– in vakken van 4 x 4 m verzameld. Grondsporen zijn direct ingekrast. De vlakken en de stort zijn met behulp van een metaaldetector onderzocht. Vervolgens is het vlak en ieder spoor daarin gefotografeerd en getekend (schaal 1:50), waarbij om de 4 m een waterpashoogte is bepaald. Alle aangetroffen grondsporen zijn met de hand gecoupeerd. Alle coupes zijn gefotografeerd en getekend op schaal 1:20. Het restant van de gecoupeerde sporen is vervolgens met de schep of troffel afgewerkt om eventuele vondsten te verzamelen. Tijdens het aanleggen van het diepste vlak werd putprofielen aangelegd. De profielen zijn gefotografeerd en getekend (op schaal 1:20) en vervolgens beschreven door een fysisch geograaf. In de eerste put was het nodig een tweede vlak aan te leggen. De sleuf bevatte geen sporen en ter controle is de put naar vlak 2 verdiept. In vlak 2 waren eveneens geen sporen zichtbaar. In sleuf 3 zijn twee mogelijke sporen zijn aangetroffen, waaronder een lichtblauwgrijze kuil met wat houtkool erin. De sleuf is een klein stuk uitgebreid (2 x 3,5 m), om het verdere verloop van de kuil te documenteren (zie afbeelding 2).

Afb. 2. Locatie van de putten in het pangebied (met nummer)

³ Koopstra 2010.

Resultaten

3.1 Fysisch geografisch onderzoek

(J.M. Brijker)

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de opbouw en de genese van het plangebied Uiftseweg te Gendringen besproken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van literatuurgegevens, informatie verkregen bij het vooronderzoek en het veldwerk. Tijdens het veldwerk is de profielopbouw van de putten gedocumenteerd en bestudeerd, teneinde een beeld te verkrijgen van de bodemopbouw, de gaafheid van de bodem en de (geologische) opbouw en genese van het plangebied.

Methoden

Voor het fysisch geografisch onderzoek is gebruik gemaakt van gedocumenteerde profielwanden en kolomopnamen in putwanden. De positie, lengte en diepte van de verschillende profielen was afhankelijk van het doel waarvoor de put is aangelegd. De profielen zijn handmatig opgeschaafd en vervolgens ingekrast en gedocumenteerd. Hierbij zijn zowel lithologische lagen als archeologisch relevante lagen onderscheiden, zoals vegetatiehorizonten, cultuurlagen en eventuele sporen. Alle lagen zijn bemonsterd en beschreven op textuur, kleur, gehalte organische stof en andere lithologische en bodemkundige verschijnselen. De profielen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode⁴ die de lithologische beschrijving conform NEN5104⁵ hanteert. De kolomopnames zijn gedaan in representatieve delen van het profiel.

Achtergrond

Het plangebied ligt in het dal van de Oude IJssel. Gedurende de laatste ijstijd, het Weichselien, stroomde de Rijn door dit dal. Door de Rijn werd een pakket van zand en grind afgezet. Aan het eind van het Weichselien verlegde de Rijn haar loop naar ongeveer de huidige ligging. In het voormalige dal ontstond de Oude IJssel, die zich insneed in de oudere afzettingen. In het omringende land werd aan het eind van het Weichselien een dik pakket dekzand afgezet. In Nederland heerste een zeer koud en continentaal klimaat. Het landschap bestond uit een poolwoestijn waarin amper vegetatie voorkwam. Hier had de wind vrij spel in het verplaatsen van zand en silt. Vanuit de brede en gedeeltelijk droogliggende rivierbedding vond verstuiving plaats. Zodoende ontstond er aan de oostelijke oever een brede zone van rivierduinen langs de rivier. Het dekzand behoort tot het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Bortel, de rivierduinafzettingen behoren tot het Laagpakket van Delwijnen.^{6,7}

Volgens de bodemkaart van Nederland bestaat de oorspronkelijke bodemopbouw van het plangebied uit poldervaaggronden, bestaande uit lichte zavel.⁸ Volgens de geomorfologische kaart van Nederland is het plangebied gelegen op een terrasvlakte, welke is doorsneden door een aantal geulen van een afwateringsstelsel.⁹

Resultaten en interpretatie

De profielopbouw is over de noordzijde van het plangebied grotendeels identiek. Aan de basis van het profiel is een pakket van licht gelaagd, zwak siltig, matig grof licht grijs zand aangetroffen (spoor 2000). Het zand wordt fijner naar boven toe. Op basis van de korrelgrootte is dit zand geïnterpreteerd als beddingzand, afzettingen van een terras dat is gevormd door de Rijn. De afname in korrelgrootte naar boven toe wijst op een afnemende stroomsnelheid, met een lagere stroomsnelheid wordt fijner materiaal afgezet. Aan roestvlekken in de bovenste 40 cm in het grofzandige pakket is te zien dat de grondwaterspiegel fluctueert en op het moment van het onderzoek lager is (ca. 90 tot 100 cm onder maaiveld).

De overgang naar het bovenliggende pakket is scherp. Deze laag bestaat uit matig grof tot matig fijn, donkerbruin, zwak humeus kleiig zand (spoor 1000). Dit is de moderne bouwvoor, deze is waarschijnlijk het afgelopen jaar nog geploegd. De bouwvoor is gemiddeld 40 cm dik (zie afbeelding 3).

⁴ Bosch, 2007.

⁵ Nederlands Normalisatie Instituut, 1989.

⁶ De Mulder *et al.*, 2003.

⁷ Berendsen, 2005.

⁸ Stichting voor bodemkartering, 1982.

⁹ Stichting voor bodemkartering, 1982.

Afb. 3. Profiel tot ca. 1,5 m onder maaiveld in proefsleuf 3.

Aan de zuidzijde van proefsleuven 5 en 6 werd de flank van een oude geul aangesneden. De geul snijdt door de grofzandige (bedding)afzettingen en bevat afwisselend kleiige en zandige afzettingen (zie afbeelding 4). Waarschijnlijk is er hier sprake van een geul welke het onderliggende terras doorsnijdt, zoals weergegeven op de geomorfologische kaart.¹⁰

Afb. 4. Profiel in proefsleuf 5 met de aansnijding van de geul.

3.2 Sporen en structuren (R. de Leeuwe)

In slechts twee van de zes proefsleuven werden mogelijke antropogene sporen aangetroffen. De putten met de sporen zijn afgebeeld in afbeelding 8 en 9 in bijlage II. In proefsleuf 2 zijn een paar ondiepe karrensporen en twee lemige vlekken aangetroffen (afbeelding 5). Mogelijk zijn de karrensporen in verband te brengen met het voetpad, dat in de 19^e eeuw door het plangebied heeft gelopen (zie hoofdstuk 1.2). Het was waarschijnlijk geen reguliere weg, maar een pad dat bij tijd en wijle ook door

¹⁰ Stichting voor bodemkartering, 1982.

karren werd gebruikt. Het is echter denkbaar dat de karrensporen ouder zijn dan op de kaarten is terug te vinden. De sporen zijn over een afstand van ongeveer 5 m te volgen en lopen van zuidwestelijke naar noordoostelijke richting.

Afb. 5. Foto van de karrensporen in sleuf 2.

In proefsleuf 3 is een grijze kuil en een mogelijk paalspoor aangetroffen. De kuil lag voor de helft buiten de putwand en na couperen is de proefsleuf om de kuil heen iets uitgebreid. De kuil bestond uit lemig zand en iets houtskool, maar bevatte geen vondsten (zie afbeelding 6). Bij de uitbreiding zijn geen nieuwe sporen meer ontdekt. Het paalspoor zag er hetzelfde uit. Waarschijnlijk gaat het hier om natuurlijke sporen van bijvoorbeeld een boom.

Afb. 6. Foto van spoor 2 in sleuf 3 in het profiel.

In proefsleuf 4 werden meer lichtgekleurde, lemige vlekken ontdekt. Deze bleken bij het couperen echter natuurlijk van aard te zijn en behoren tot een lemige laag onder vlak 1. De laag is in een lang profiel gedocumenteerd. De twee gecoupeerde vlekken zijn gefotografeerd, maar niet als apart spoor gedocumenteerd. De conclusie was dat de twee vlekken in proefsleuf 2 waarschijnlijk soortgelijke sporen zijn.

3.3 Vondstmateriaal

In totaal zijn slechts drie vondstnummers uitgedeeld, met vijf vondsten erin. De vondsten zijn afkomstig uit proefsleuven 1 en 2, uit de onderkant van de bouwvoor. Het betreft vier slakken (metaal- of glasslakken) en een fragment van een (Goudse) pijpenkop (zie afbeelding 6). De herkomst van de vondsten is echter zeer dubieus van aard. Op de oprijlaan van Uiftseweg nummer 4, tevens de eigenaar van het onderzochte perceel, lag grind en stenen met daartussen soortgelijke slakken. Waarschijnlijk zijn de slakken (en daarbij ook grind, stenen en mogelijk de pijpenkop) aan de wielen van een tractor blijven plakken, die vervolgens het land heeft geploegd. Daarbij zijn de slakken en stenen in de bouwvoor terecht gekomen. Het betreft hier dus geen *in situ* vondsten. De “vondsten” worden weggegooid en niet gedeponereerd, aangezien ze geen betrouwbaar beeld geven.

Afb. 7. Foto van de “vondsten” van Gendringen – Uiftseweg 4.

4 Synthese

(R. de Leeuwe)

4.1 Algemeen

De verwachtingen die op grond van het vooronderzoek zijn gesteld, kunnen op basis van het huidige onderzoek worden bijgesteld. Tijdens het proefsleuvenonderzoek aan de Uiftseweg 4 te Gendringen zijn geen archeologische vondsten aangetroffen. De enige archeologische sporen zijn twee karrensporen en een kuil die zeer waarschijnlijk natuurlijk is.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek. De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE gesteld:

1. *In welke mate is het gebied verstoord?*

Het gebied is niet verstoord. De bodemopbouw vertoont schone grond waarop geen bewoning heeft plaatsgevonden en geen recente verstoringen zijn ingegraven.

2. *Wat is de geologische/bodemkundige opbouw?*

De bodem in het plangebied bestaat uit grofzandige beddingafzettingen met aan de zuidkant laterale afzettingen van een kleine, oude geul.

3. *Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?*

De enige archeologische sporen die zijn aangetroffen zijn enkele karrensporen in proefsleuf 2. De sporen hebben een noordoost-zuidwest oriëntatie en zijn in de sleuf schuin aangesneden. Mogelijk zijn de karrensporen in verband te brengen met het pad op de 19^e-eeuwse kaart, hoewel de oriëntatie afwijkt. Het is echter denkbaar dat het pad op de kaart niet exact is aangegeven.

4. *Uit welke periode(n) dateren de sporen?*

De karrensporen kunnen niet gedateerd worden, omdat geen vondsten zijn aangetroffen tijdens het onderzoek.

5. *Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?*

De vondsten die bij het onderzoek werden aangetroffen waren (metaal-)slakken en grind afkomstig van de oprijlaan van de nabijgelegen boerderij. Het materiaal was op de locatie terecht gekomen doordat het waarschijnlijk aan de wielen van een tractor is blijven plakken en daarna door ploegen in de grond terecht is gekomen. Het materiaal is dus niet *in situ* en is geen indicator voor een archeologische vindplaats. De datering is Nieuwe tijd C.

De enige iets oudere vondst is een fragment van een pijpenkop van een kleipijp. Mogelijk is deze vondst op eenzelfde manier als de slakken in de bouwvoor terecht gekomen en niet *in situ* gevonden.

6. *Is er een relatie te leggen tussen de archeologische vondsten en sporen?*

Gezien het gebrek aan vondsten is geen relatie aantoonbaar.

7. *Wat is de relatie van vondsten en sporen met de eerder aangetroffen vondsten en sporen in de omgeving?*

Gezien het gebrek aan vondsten is geen relatie aantoonbaar.

8. *Is er sprake van verschillende bewoningsfasen?*

Binnen het plangebied zijn geen bewoningssporen aangetroffen.

9. *Wat is de relatie tussen de aangetroffen sporen/structuren en het omliggende landschap?*

De ouderdom van de karrensporen is onbekend en ze zijn niet op oude kaarten terug te vinden. Waarschijnlijk is het een weinig gebruikte route geweest.

10. *Welke vindplaatstypen zijn er aangetroffen?*

Niet van toepassing.

11. *Zijn de aangetroffen vindplaatsen behoudenswaardig?*

De afwezigheid van sporen en vondsten is niet te verklaren door recente verstoringen of slechte zichtbaarheid, maar lijkt eenvoudig veroorzaakt doordat het plangebied in het verleden niet voor andere doeleinden dan akker- of grasland is gebruikt. Mogelijk was het gebied te vochtig voor bewoning. De vindplaats is daarom niet behoudenswaardig.

5 Waardering en selectieadvies

(R. de Leeuwe)

5.1 Waardering van de vindplaats

De waardstelling, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2, specificatie VS06) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit. De eerste is niet van toepassing omdat de vindplaats niet bovengronds zichtbaar is. Alleen de laatste twee niveaus zijn op deze vindplaats van toepassing. De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gebaseerd op haar conservering en gaafheid. De conservering geeft aan de mate waarin de archeologisch vondstmateriaal bewaard is gebleven, de gaafheid in hoeverre de vindplaats nog compleet is. De beoordeling is voor zowel gaafheid als conservering: drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit.

De vindplaats is ruimtelijk redelijk bewaard gebleven en kan dus worden beschouwd als zijnde van goede kwaliteit. Het deel met sporen (de karrensporen) is echter van onvoldoende omvang om van een representatief deel van een nederzetting te spreken. De gaafheid van de grondsporen is goed, maar over het geheel is de vindplaats vrijwel leeg. Daarbij zijn geen vondsten aangetroffen tijdens het aanleggen van de sporenvlakken. De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria is in totaal 3 punten. Dit is een score die laag (< 5 punten) is en die haar het predikaat 'niet behoudenswaardig' oplevert (tabel 3). Ook op inhoudelijke kwaliteit, uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie en ensemble, wordt de vindplaats beoordeeld met hetzelfde puntensysteem. De totale score voor de inhoudelijke kwaliteit is eveneens 3 en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook laag.

Waarden	Criteria	Scores			Totale score
		Hoog	Midden	Laag	
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord			
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord			
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	2			≥ 5 behoudenswaardig
	Conservering	1			
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	1			≥ 7 behoudenswaardig
	Informatiewaarde	1			
	Ensemblewaarde	1			
	Representativiteit	N.v.t.			

Tabel 3. Scoretabel waardstelling (naar KNA, versie 3.2).

5.2 Selectieadvies

Op basis van de resultaten van het archeologisch onderzoek adviseert ADC ArcheoProjecten de bevoegde overheid het gebied, gelegen aan de Uiftseweg (naast nummer 4) in Gendringen, vrij te geven voor verdere ontwikkeling. Het proefsleuvenonderzoek heeft in afdoende mate antwoorden geleverd op de in het PvE gestelde vragen en niet voldoende archeologische resten opgeleverd om vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving te rechtvaardigen.

De vondsten zijn niet behoudenswaardig en zullen niet worden gedeponerd.

Het is niet geheel uit te sluiten dat buiten het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Daarom merken wij op dat het aanbeveling verdient om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in de Monumentenwet 1988, artikel 53, lid 1.

Literatuur

Berendsen, H.J.A. 2005: *Fysische Geografie van Nederland, deel 4: Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Van Gorcum, Assen.

Bosch, J.H.A. 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).

Broeke, E.M. ten, 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Ulftseweg (ong.) te Genderingen, gemeente Oude IJsselstreek, Doetinchem* (Econsultancy-rapport 09126294).

Koopstra, C. 2010: *Programma van Eisen, Gendringen, Kinderboerderij Ulftseweg, proefsleuven, Amersfoort*. (PvE nummer 10-333).

Mulder, E.F.J. de, Geluk, M.C., Ritsema, I.L., Westerhoff, W.E., Wong, T.E. 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Normalisatie-Instituut, Nederlands 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.

Stichting voor Bodemkartering, 1982: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 41 West/Aalten*.

Stichting voor Bodemkartering, 1982: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 41 West/Aalten*.

Thijs, W.J.F. & E.M. ten Broeke, 2010: *Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Ulftseweg te Gerdringen, gemeente Oude IJsselstreek (Gld), Geldermalsen* (ARC-rapport 2010-44).

Lijst van afbeeldingen

- Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied.
- Afb. 2. Locatie van de putten (met nummer).
- Afb. 3. Profiel tot ca. 1,5 m onder maaiveld in proefsleuf 3.
- Afb. 4. Profiel in proefsleuf 5 met de aansnijding van de geul.
- Afb. 5. Foto van spoor 2 in sleuf 3 in het profiel.
- Afb. 6. Foto van de "vondsten" van Gendringen – Ulftseweg 4.
- Afb. 7. De grondsporen in proefsleuf 2
- Afb. 8. De grondsporen in proefsleuf 3

Lijst van tabellen

- Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.
- Tabel 2. Overzicht van aangelegde vlakken, profielen en sporen.
- Tabel 3. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 3.2).

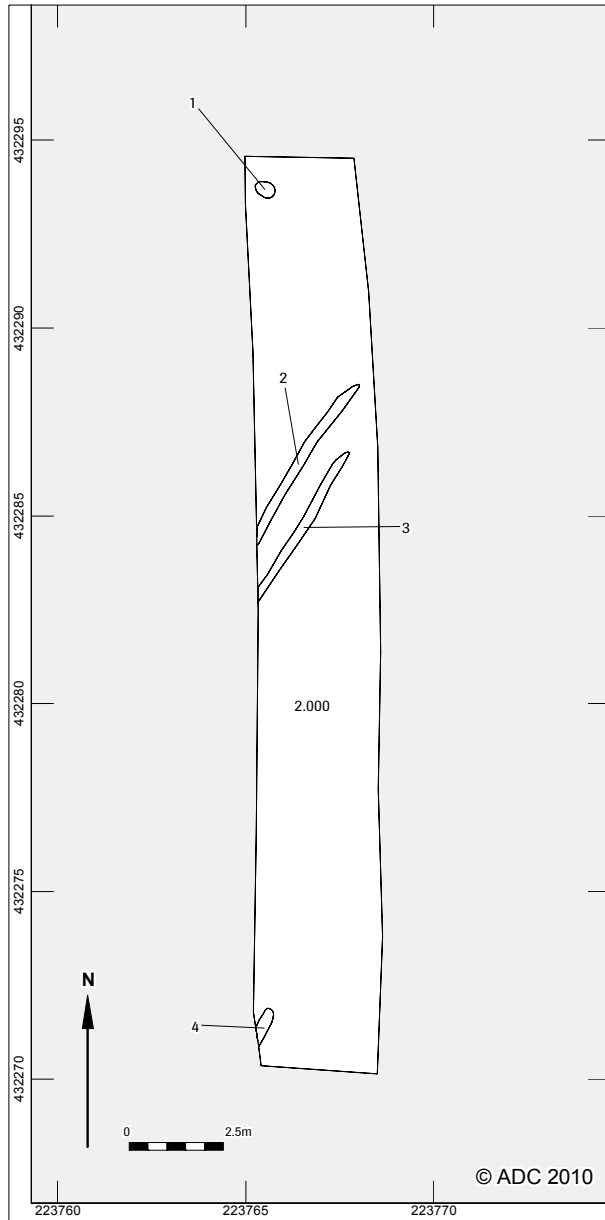

Bijlage I Sporenlijst

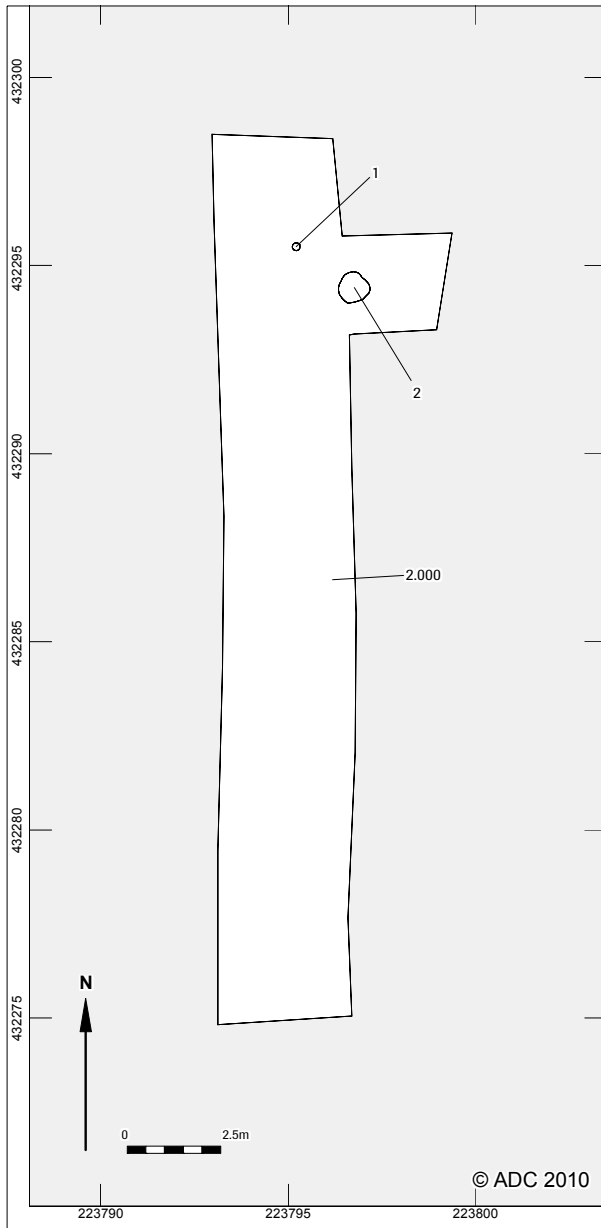
PUT NR	VLAK NR	SPOOR NR	AARD SPOOR	VORM VLAK	VORM COUPE	DIEPTE	VUL NR	TINT	KLEUR	TEXTUUR	GEVLEKT	INSLUITSEL	OPMERKING
1	104	1000	BV	VLK				DONKER	BR	ZL3			BOUWVOOR
1	1	2000	LG	ONR					GLRO	ZS1		Fe	
2	1	1	NV	RND	ONR	NVT	1		WT	ZS1			
2	1	2	KS	LIN	ONR	16	1		WTOR	ZS1		Fe	
2	1	3	KS	LIN	ONR	14	1		WTOR	ZS1		Fe	
2	1	4	NV	LIN	ONR	NVT	1		WT	ZS1			
2	104	1000	BV	VLK				DONKER	BR	ZL3			BOUWVOOR
2	104	2000	LG	ONR					GLRO	ZS1		Fe	
3	1	1	PK?	RND	ONR	16	1	LICHT	GR	ZS1		HK	NATUURLIJK?
3	1	2	KL?	RND	RND	40	1		GR	ZS1		HK	NATUURLIJK?
3	104	1000	BV	VLK				DONKER	BR	ZL3			BOUWVOOR
3	104	2000	LG	ONR					GLRO	ZS1			BOVENIN BIOTURBATIE
4	1	998	NV	ONR				LICHT	GR	ZS1			BOOMVAL
4	104	1000	BV	VLK				DONKER	BR	ZL3			BOUWVOOR
4	104	1500	LG	VLK					WTOR	ZK2		Mn, Fe	
4	104	1900	LG	VLK					GL	ZS1			GELAAGD
4	104	2000	LG	ONR					GLRO	ZS1			
5	104	1000	BV	VLK				DONKER	BR	ZL3			BOUWVOOR
5	104	1300	LG	VLK				LICHT	GR	ZK3			NAZAK GEUL
5	104	1500	LG	VLK				LICHT	GROR	KZ3	JA		
5	104	1550	LG	ONR					GL	LM			LEEMBAND
5	104	1600	LG	ONR				LICHT	GR	KS2		Fe	
5	104	1610	LG	VLK				LICHT	GR	ZS3		Fe,Mn	
5	104	1620	LG	VLK				LICHT	ORBR	LM	JA	Mn	
5	104	1630	LG	VLK				LICHT	GR	ZL1		Fe	
5	104	1800	LG	VLK					ORBR	ZS1			GROF ZAND
5	104	1810	LG	VLK				LICHT	ORBR	LM	JA		
5	104	2000	LG	ONR					GLRO	ZS1		Fe	
5	104	2500	LG	VLK						ZS1	JA		OUDERE RIVIERAFZETTING
5	104	3000	LG	VLK					GLRO	ZS1			
6	104	1000	BV	VLK				DONKER	BR	ZL3			BOUWVOOR
6	104	2000	LG	ONR					BRRO	ZS1			GROF ZAND

Bijlage II Vlaktekeningen (sleuven met sporen)

Afb. 8. De grondsporen in proefsleuf 2

Afb. 9. De grondsporen in proefsleuf 3

Verklarende woordenlijst

Antropogene sporen Alle immobiele sporen van menselijke oorsprong, variërend van paalgaten of fosfaatvlekken tot muurresten.

AMK Archeologische Monumentenkaart geeft een overzicht van gewaardeerde archeologische terreinen in vier categorieën: 1) Archeologische waarde, 2) Hoge archeologische waarde, 3) Zeer hoge archeologische waarde en 4) Zeer hoge archeologische waarde beschermd. De AMK is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de RCE en de provincies en wordt beheerd door de RCE.

Archeologische indicatoren Indicatief archeologisch materiaal dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats.

Archis Archeologisch Informatie Systeem. Dit door de RCE beheerde systeem bevat informatie over o.a. onderzoeksmeldingen, vondstmeldingen, waarnemingen, complexen en monumenten.

¹⁴C Koolstof (radioactieve isotoop), gebruikt voor datering.

CIS Het landelijke registratienummer ten behoeve van archeologisch onderzoek, uitgegeven door het Centraal Informatiesysteem.

CMA Centraal Monumenten Archief.

Conservering De mate waarin anorganische (aardewerk, vuursteen, metaal, glas etc.) en organische archeologische resten (bot, zaden, hout etc.) bewaard zijn gebleven.

Ensemblewaarde De meerwaarde die aan een vindplaats wordt toegekend op grond van de mate waarin sprake is van een landschappelijke en/of archeologische context.

Ex situ niet ter plaatse. Aanduiding die wordt gebruikt om aan te geven of grondsporen en / of artefacten zich niet meer op de oorspronkelijke plaats in de bodem bevinden. Behoud ex situ is het bewaren van de archeologische informatie door definitief onderzoek (opgraven, documenteren en registreren).

Gaafheid De mate van (fysieke) verstoring van de bodem en/of de (eventueel aanwezige) archeologische waarden, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang)

Herinneringswaarde De herinnering die een archeologisch monument oproept over het Verleden.

IKAW Indicatieve kaart van archeologische waarden, een door de RCE geproduceerde kaart op landelijk niveau met de verwachte relatieve of absolute dichtheid van (bepaalde) archeologische verschijnselen in de bodem.

IVO Inventariserend Veld Onderzoek. Het verwerven van (extra) informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, als aanvulling op en toetsing van de archeologische verwachting, gebaseerd op het bureauonderzoek middels waarnemingen in het veld.

Informatiewaarde De betekenis van een monument als bron van kennis over het verleden. De informatiewaarde wordt bepaald door de mate waarin (een opgraving van) het monument een bijdrage kan leveren aan nieuwe kennisvorming over het verleden.

In situ Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeed, weggegooid of verloren. Behoud in situ is het behouden van archeologische waarden in de bodem.

KNA Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

NAP Normaal Amsterdams Peil (=officieel peilmerk).

PVA Plan van Aanpak. Een door de opdrachtnemer op te stellen plan voor de uit te voeren werken waarmee beoogd wordt aan de vereisten zoals geformuleerd in het Programma van Eisen en/of het ontwerp te voldoen. Ook wordt hierin een voorstel gedaan voor de werkwijze waarmee de in het Programma van Eisen en/ of ontwerp geformuleerde resultaatsverwachtingen bereikt kunnen worden.

PVE Programma van Eisen. Het PvE is een door een bevoegde overheid opgesteld of bekrachtigd document dat de probleem- en doelstelling van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats geeft en de daaruit af te leiden eisen formuleert met betrekking tot het uit te voeren werk.

RCE Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Representativiteit De mate waarin een bepaald type vindplaats typerend is voor een periode dan wel een gebied.

RTS Robotic Total Station. Hiermee worden vlakken direct digitaal ingemeten.

Schoonheid De esthetisch-landschappelijke waarde van een archeologisch monument, die vooral in zichtbaarheid tot uiting komt.

Selectieadvies Archeologisch inhoudelijk advies over de behoudenswaardigheid van een vindplaats. Dit wordt opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria.

Zeldzaamheid De mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied.

Afkortingen in de database

REFERENTIELIJSTEN Versie 1.6

AARD SPOOR

Aard van het spoor

<u>Code</u>	<u>Omschrijving</u>
AKR	(oude) akkerlaag
AWC	aardewerk-concentratie
BA	balk
BES	beschoeiing
BG	boorgat
BKS	bekisting
BOC	botconcentratie
BPA	beschoeiing, palen
BPL	beschoeiing, planken
BPT	beerput/beerkelder
BRL	brandlaag
BU	bustum
BUN	visbun
BV	bouwvoor
CR	crematiegraf
DIG	dierbegraafing
DK	drenkkuil
DLT	doorlaat (door een muur)
DP	depressie
DR	drain
EG	erfgreppel
ES	esdek
FU	fuik
GA	gracht
GE	geul
GHE	grafheuvel
GR	greppel
GRK	grafkuil
GT	goot
HA	haard
HAK	haardkuil
HG	huisgreppel
HKC	houtschool-concentratie
HI	hoefindruk
HO	hout
HU	hutkom
IN	inhumatiegraf
KEL	kelder
KGO	ovale kringgreppel
KGR	ronde kringgreppel
KGV	vierkante kringgreppel
KL	kuil
KS	karrenspoor
LAK	Laklaag
LAT	latrine
LG	laag
LO	ophogingslaag
LS	stortlaag
MI	muurinsteek
MR	muur
MSK	mestkuil
MST	muursteen
MU	muuruitbraak
NV	natuurlijke verstoring
NVD	dierlijke verstoring
NVP	plantaardige verstoring
OV	oven
PA	houten paal
PAK	paal met paalkuil
PG	paalgat
PGK	paalgat met paalkuil
PK	paalkuil
PL	plank
PLW	plaggenwand
PO	poel
POE	poer
POT	potstal
PS	ploegspoor
PSE	ploegspoor, eergetouw
PSK	ploegspoor, keerploeg
REC	recent
RPA	palenrij
RPG	rij paalgaten
RPK	rij paalkuilen
RPL	rij planken

SG	standgreppel
SI	silo
SL	sloot
SPB	spaarboog
SPG	spitsgracht
SS	spitspoor
ST	steen
STC	steenconcentratie
VL	vlek
VR	vloer
VSC	vuursteenconcentratie
VW	vlechtwerk
WA	waterput
WG	weg
WK	waterkuil
WL	wal
WOO	woonlaag
XXX	onbekend

COUPEVORM

Vorm van de onderkant van het spoor in de coupe.

<u>Code</u>	<u>Omschrijving</u>
ONR	onregelmatig
PNT	punt
RND	rond
VLK	vlak
KOM	komvormig
REV	Revolvertas
VRK	Vierkant
RHK	Rechthoekig
NG	niet gecoupeerd

VLAKVORM

Vorm van het spoor op het horizontale vlak

<u>Code</u>	<u>Omschrijving</u>
LIN	lineair
ONR	onregelmatig
OVL	ovaal
RHK	rechthoekig
RND	rond
SIK	sikkelvormig
VRK	vierkant

KLEUR

Duiding van de kleur.

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
BE	beige
BL	blauw
BR	bruin
GL	geel
GN	groen
GR	grijs
OR	oranje
PA	paars
RO	rood
RZ	roze
WI	wit
ZW	zwart

Daarnaast:

D	donker
L	licht
SCH	schoon
VL	vuil
ZR	zeer

DBRGR = donkerbruingrijs (hoofdkleur is dan grijs)

INSLUITSEL

Aard van een insluitel van een vulling.

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AS	as
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BS	baksteen
BW	bouwaardewerk (baksteen, dakpan, tegel)
FE	ijzeroer
FF	fosfaat
GL	glas
HK	houtschool
HL	huttenleem
HT	hout
KI	kiezel
LR	leer
MET	metaal
MN	mangaan
NS	natuursteen
OKR	oker
SCH	schelp
SL	slak
VKL	verbrande klei
VST	vuursteen

TEXTUUR

Textuur van een vulling met NEN-classificatie.

<u>Code</u>	<u>NEN</u>	<u>Referentie</u>
K	K	klei
ZK	Ks1	zware klei
MK	Ks2	matig zware klei
LK	Ks3	lichte klei
Z-K		zandige klei
ZI		zavel
ZZI	Kz1	zware zavel
MZI	Kz2	matig lichte zavel
LZI	Kz3	lichte zavel
L	L	leem
SL	Lz1	siltige leem
Z-L	Lz3	zandige leem
V	V	veen
V1	Vk3	venige klei
V2	Vk1	kleilig veen
V3	VKM	mineraalarm veen
Z-V	Vz1	zandig veen
Z	Z	zand
FZ	Zs1	fijn zand
MZ	Zs1	middelgrof zand
GZ	Zs1	grof zand
ILZ	Zs2	iets lemig zand
LZ	Zs3	lemig zand
IGHZ	g1	iets grindhoudend zand
MGHZ	g2	matig grindhoudend zand
SGHZ	g3	sterk grindhoudend zand
V-Z	Vz3	venig zand
G	G	grind
FG		fijn grind
GG		grof grind
IZHG	Gz1	iets zandhoudend grind
MZHG	Gz2	matig zandhoudend grind
SZHG	Gz3	sterk zandhoudend grind
ST		steen
HT		hout
H0	h1	humushoudend
H1	h2	matig humeus
H2	h3	humusrijk

INHOUD

Aard van het materiaal van een vondst.

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AW	aardewerk vaatwerk
AWG	Gedraaid aardewerk
AWH	Handgevorms Aardewerk
BAKSTN	Baksteen
DAKPAN	Dakpan
AXB	bot (geen schelp)
OMB	bot menselijk
ODB	bot dierlijk
CREM	Crematieresten
BOUWMAT	bouwaardewerk (keramisch, geen steen)
COP	coproliet
GLS	glas (geen slak)
HK	houtschool
HT	hout (geen houtschool, geen plantaardige resten)
KER	keramische objecten (weefgewichten ed.)
ODL	leer
MXX	metaal (geen slak)
MCU	Koper/brons
MFE	IJzer
MPB	Lood
MIX	gemengd
SXX	natuursteen (geen vuursteen)
PIJP	pijpenkoppen en -stelen
SCH	schelp
SLAK	slakken
TEGEL	tegel
OTE	textiel, touw
HUTTELM	verbrande klei (geen lemen gewichten)
SVU	vuursteen
XXX	overig

MONSTER

Aard van een monster.

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
MA	monster algemeen
MAR	monster artropoden
MBOT	monster bot
MC14	monster voor C-14 datering
MCH	chemisch monster
MCR	crematiemonster
MD	monster voor dendrochronologisch onderzoek
MDIA	diatomeemonster
MDNA	DNA-monster
MFF	fosfaatmonster
MHK	houtschoolmonster
MHT	houtmonster
MP	pollenmonster
MSC	schelpenmonster
MSL	monster slijpplaat
MZ	zadenmonster voor botanisch onderzoek

VERZAMELWIJZE

Manier waarop een vondst of monster is verzameld.

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AAC	aanleg coupe (handmatig schaven)
AANV	aanleg vlak of profiel (handmatig)
BIGB	bigbag
COUP	couperen (handmatig)
DETC	detectorvondst
LICH	lichten (vondst met omringende grond integraal verwijderd)
MAA	machinale aanleg
MAF	machinale afwerking (of machinaal couperen)
MSCH	machinaal schaven
PUNT	puntvondst (ingemeten)
SCHA	uitschaven (handmatig)
SPIT	uitspitten (handmatig)
TROF	truffelen